

Conceptul de eficiență a propagandei

În zilele de 18–19 mai 1977, sub egida Academiei „Ștefan Gheorghiu”, laboratorul de „Sociologia propagandei”, catedrele de „Sociologie”, „Construcție de partid” și „Centrul de perfecționare a cadrelor de partid și ale organizațiilor de masă”, au organizat o dezbatere științifică pe tema *Conceptul de eficiență a propagandei*.

Dezbaterea și-a propus ca scop realizarea unui schimb de idei, informații și rezultate ale cercetării și activității practice de propagandă în vederea creșterii eficienței acestora, conform cu cerințele formulate în documentele de partid privind perfecționarea muncii de propagandă și sporirea contribuției acesteia la înfăptuirea obiectivelor de dezvoltare multilaterală a societății socialiste.

Lucrările sesiunii au fost deschise de Păun Bratu, prorector al Academiei „Ștefan Gheorghiu”.

La dezbatere a participat un mare număr de activiști, cercetători, cadre didactice și alți lucrători din domeniul muncii de propagandă. Numărul mare și diversitatea comunicărilor prezentate, intervențiile și discuțiile, largul interes manifestat pentru dezbateră acestei teme, au demonstrat încă odată deplina actualitate, necesitatea și deosebita importanță a abordării și studierii aprofundate a unei astfel de teme, în scopul desprinderii unor concluzii de eficiență practică pentru accelerarea progresului multilateral al societății noastre. Această dezbatere a răspuns necesității unui schimb permanent de idei și experiență între cercetători, cadre didactice și activiști, a îmbinării cercetării științifice cu practica muncii de partid.

Comunicările și intervențiile participanților la dezbatere s-au axat pe trei direcții problematice ale studiului eficienței propagandei politice: probleme teoretico-metodologice ale cercetării eficienței propagandei politice; propaganda de partid și practica social-politică; particularități ale propagandei externe.

Redăm mai jos, pe scurt, aceste direcții care au constituit puncte de referință pentru continuarea studiilor și dezbaterilor privind eficiența propagandei.

I. În ceea ce privește *conceptul de eficiență a propagandei*, respectiv criteriile de apreciere a acesteia, s-au formulat următoarele opinii și puncte de vedere: a. propaganda politică poate fi considerată ca un fenomen de cultură politică care se adresează indivizilor concreți cu roluri și statusuri precise (Petre Enăsoale, activist la Secția de propagandă a Comitetului județean de partid Bacău). În acest context, eficiența este un concept care desemnează modul prin care o activitate sau un complex de activități, ce se adresează publicului, determină formarea și consolidarea unor convingeri, modificarea altora și crearea premiselor pentru un model de comportament acționând în concordanță cu cerințele politicii partidului și statului nostru. În acest sens s-au propus următorii indicatori ai eficienței propagandei politice: folosirea mijloacelor de propagandă în funcție de colectivitatea căreia i se adresează; prestigiul propagandistului în colectivitate; condițiile psihosociale ale auditoriului; rezultatele concrete obținute de oamenii muncii în îndeplinirea sarcinilor profesionale și obștești. În comunicarea *Mecanismul logic al convingerii în acțiunea de propagandă*, prof. univ. Popa Cornel de la Institutul Politehnic București consideră că formarea convingerilor politice și transformarea lor în acte de conduită implică

definirea elementelor determinante ale convingerii. Acestea ar fi cuprinse într-o structură logică de forma unei relații ternare: $\text{Con}(x, p, t)$ în care x este o propoziție ce descrie o conduită, p este persoana, iar t reprezintă timpul.

b. Propaganda politică nu poate fi concepută ca un sistem izolat, ci ca un element important al sistemului de educație politică socialistă cu caracter permanent (Constanța Niță, cercetător la Institutul de științe politice al Academiei „Ștefan Gheorghiu”). Pornind de la specificul și particularitățile propagandei politice ca element al sistemului de educație politică, F. Ciotea și C. Veesei (cercetători la Centrul de științe sociale din Tg. Mureș) desprind următoarele dimensiuni ale eficienței: 1. informațional-cognitivă; 2. formativ-modelatoare 3. valorizator-axiologică; 4. mobilizator-acțională. Aceste dimensiuni reprezintă, în același timp, și funcții ale propagandei politice. Rezultanta finală a acestor funcții, reflectând gradul de adecvare, de concordanță dintre scopurile implicate și modul concret, real de obiectivare nu este altceva decât eficiența propagandei politice. Totodată, pentru a se realiza plenar, eficiența implică procesul de *societizare politică*, de *integrare socială* a indivizilor, de răspuns la cerințele formulate de sistemul politic al societății noastre. În același sens, dr. Cătălin Zamfir (lector univ. la Facultatea de filozofie București) afirmă că eficiența propagandei, respectiv formarea convingerilor și comportamentelor politice, este condiționată de mediul socio-cultural în care individul se integrează. O activitate de propagandă eficientă presupune *construcția* unui mediu socio-cultural adecvat, în așa fel încât să se evite contradicțiile posibile dintre convingerea politică și mediul socio-cultural în care aceasta ar urma să se manifeste.

c. Eficiența propagandei politice nu poate fi evaluată folosind numai un criteriu de tip cantitativ și funcțional, analizând pur și simplu „măsura în care ea influențează concepțiile, atitudinile, opiniile și comportamentele politice individuale și colective”. S-ar surprinde astfel numai caracterul utilitarist al influențării. Este necesară, de aceea, folosirea și a unui alt criteriu care îl completează pe primul și prin care putem sesiza esența propagandei politice, criteriu care se referă la caracterul progresist sau nu al propagandei politice. Astfel, cercetarea concretă a eficienței propagandei implică „cercetarea măsurii în care ea influențează progresist istoricește concepțiile, atitudinile, opiniile și comportamentele politice individuale și colective” (Marin Iliescu, secretar al Comitetului județean P.C.R. Dîmbovița).

d. Eficiența propagandei nu poate fi confundată cu eficacitatea sau eficiența activității materiale, practice. De aceea ea nu poate fi apreciată prin indici cantitativi, procente sau funcții grafice, ci prin raportarea la cîteva dimensiuni care țin de specificul sistemului însuși. Astfel, transformarea obligațiilor exterioare în responsabilități și datorii morale constituie prima valență a unei propagande eficiente. Dar eficiența înțelege astfel nu poate fi percepută imediat, ci constituie un proces de lungă durată. În al doilea rînd, eficiența propagandei se poate analiza chiar în actul realizării ei, în calitatea actului și adecvarea conținutului, mesajului ei la condițiile de timp, loc și public. În al treilea rînd, eficiența propagandei, indiferent de mijloacele și formele folosite, se poate aprecia în funcție de modul de sincronizare temporală a scîrurilor de valori individuale cu scara valorilor societății (Emilian Bujor, directorul Cabinetului județean de partid Iași și Gheorghe Boureanu, lector univ. Iași).

Avîndu-se în vedere multitudinea opiniilor exprimate cu privire la definirea conceptului de eficiență a propagandei și diversitatea criteriilor de apreciere a acesteia, în cadrul discuțiilor s-a conturat necesitatea continuării cercetărilor și dezbaterilor în spiritul analizei practicei muncii de propagandă și în lumina cunoștințelor științifice de sociologie, psihosociologie, pedagogie etc., dobîndite pînă acum.

II. Atît din partea cercetătorilor, cît și a activiștilor, s-a remarcat efortul de a operaționaliza conceptul de *eficiență a propagandei*, spre a-l face apt în munca de cercetare sociologică, îmbinînd criteriile calitative de evaluare cu cele cantitative (de măsurare a efectelor). Referitor la această problemă, a operaționalizării conceptului de eficiență, menționăm cîteva puncte de vedere:

a. Eficacitatea propagandei este un concept operațional deschis. Autorul propune cîteva dimensiuni considerate a acoperi parțial sfera acțiunii de propagandă, pentru fiecare dimensiune oferindu-se un set de indicatori. Aceste dimensiuni sînt: 1. gradul de audiență a mesajelor politice transmise de agentul de propagandă; 2. impactul dintre motivația personală și propaganda politică; 3. nivelul de evaluare a cunoștințelor politico-ideologice; 4. cristalizarea ideilor, teoriilor, concepțiilor politice conținute de mesajul propagandei; 5. modificările atitudinal-comportamentale (Dumitru Curuz, maior — Consiliul Politic Superior al M.A.N.).

b. Eficiența propagandei poate fi analizată în raport cu anumiți factori ce pot fi clasificați în categorii și tipuri specifice. Astfel, Pavel Mureșan (asist. univ. la Academia „Ștefan Gheorghiu”) a distins mai multe categorii de factori, cum ar fi: factori ce țin de structura emițătorului (cognitivi, psiho-morali, psiho-sociali, socio-pedagogici, fizici), factori ce țin de

structura auditoriului, de modul de organizare al conținutului mesajului, de modul de transmitere al mesajului etc. Fiecare din aceste categorii de factori sînt operaționalizate în tipuri și ponderi specifice. **Pavel Cîmpeanu** (Oficiul de studii și sondeaje al RTVR) analizează raporturile dintre informație și evaluare în activitatea de propagandă, considerînd indicatorii ce se referă la capacitatea de evaluare a unui set de evenimente, contribuția principalelor canale ale comunicării sociale la formarea acestei capacități și ierarhizarea acestor canale în raport cu anumite atribute ale informației transmise.

III. În general, s-a considerat că operaționalizarea conceptului de eficiență a propagandei trebuie să se desfășoare concomitent cu dezvoltarea unor *metodologii* adecvate de studiere a acestuia :

a. Elaborarea unor metodologii de studiere a propagandei presupune proiectarea și organizarea sistematică a cercetării științifice în acest domeniu (prof. univ. **Petru Pînzaru**, *Cu privire la eficacitatea propagandei și eficiența cercetării științifice*). În acest sens, există unele rămăneri în urmă ale căror cauze ar fi: lipsa tradițiilor de cercetare, insuficiența literaturii de specialitate, numărul mic de cadre care lucrează în acest domeniu, lipsa unui cadru instituționalizat funcțional care să ofere posibilitatea dezbaterii sistematice, conform principiului reuniunii celor care lucrează în diferite forme ale muncii de propagandă.

b. Metodologia temeinic elaborată pentru cercetarea științifică a propagandei trebuie să utilizeze, într-o mai mare măsură, tehnicile experimentale sau cvasi-experimentale pentru a contribui la obținerea unor rezultate valoroase în ceea ce privește modalitățile și formele cele mai optime de a efectua propaganda de partid. **Septimiu Cheleea** (conf. univ. la Academia „Ștefan Gheorghiu”) s-a referit în comunicarea sa la modul de realizare a unor astfel de experimente privind structura informațională a mesajului politic transmis, condițiile de receptare și timpul de stocare — valorificare a informației. **Ion Mărginean** (asist. univ. la Academia „Ștefan Gheorghiu”), în intervenția sa, a ridicat problema măsurării eficienței propagandei prin definirea criteriului principal al selecției și reținerii diferitelor strategii experimentale.

c. Metodologia de studiere a propagandei se constituie diferențiat în funcție de studierea *eficienței sale externe* (contribuția propagandei la constituirea relațiilor de producție socialiste) sau *interne* (modul în care organizarea, conținutul politico-ideologic transmis și participarea oamenilor contribuie la realizarea obiectivelor propagandei de partid). În acest sens, s-ar considera deci util ca strategiile experimentale să fie imbinat cu cele specifice sondajelor și anchetelor de opinie, pentru a obține o imagine veridică a dinamicii propagandei, atât la nivel de sistem, cât și la nivelul elementelor componente. **Mihaela Vlăsceanu** (cercetător la Institutul de științe politice al Academiei „Ștefan Gheorghiu”) a propus o metodă de analiză a dinamicii propagandei bazată pe calculul matriceal și metodele cauzale de tip recursiv.

d. Elaborarea unei metodologii de studiere a eficienței propagandei trebuie să se realizeze în contextul unui schimb activ de opinii desfășurat atât între cercetătorii din țară, cât și între specialiștii și factorii de răspundere din celelalte țări socialiste. **Ion Iordăchel** (prof. univ., șeful catedrei de sociologie de la Academia „Ștefan Gheorghiu”) a prezentat în comunicarea sa unele opinii exprimate la o dezbateri internațională pe tema eficienței propagandei. În țările socialiste există în această privință unele experiențe comune, ca și unele diferențe care se cer cunoscute și analizate.

IV. O serie de comunicări au fost consacrate prezentării unor *elemente ale experienței practice de realizare a muncii de propagandă* și s-au purtat discuții în legătură cu durata de formare și manifestare a efectelor scontate. În acest sens, prof. univ. **Petru Pînzaru** a făcut distincție între diferite tipuri de propagandă (strategică, tactică) și a argumentat concluzia îmbinării efectelor pe termen lung cu cele pe termen scurt. **C. Dinulescu** (secretar al Comitetului județean Vâlcea al P.C.R.) a susținut ideea promovării consecvente a noului ca cerință importantă a sporirii eficienței propagandei politice. Conduc direct de organele și organizațiile de partid, învățămîntul politico-ideologic a cîștigat în eficiență tocmai datorită unei mai bune ancorări a lui în problematica social-economică. În județul Bacău activitatea de propagandă este astfel organizată încît să contribuie la afirmarea tehnicii noi în întreprinderile industriale (**Păun Bratu**, prorector al Academiei „Ștefan Gheorghiu” și **Pîntilie Rusu**, șeful Secției de propagandă al Comitetului județean Bacău al P.C.R.). Pentru aceasta, activitatea de propagandă politică se îmbină cu acțiunile de propagandă tehnico-economică, conferindu-se un cadru larg de realizare a obiectivelor propagandei. Activitatea de propagandă trebuie să se organizeze diferențiat în funcție de cunoașterea realității sociale și economice (**Nicolae Brănzan**, șeful Secției de propagandă a Comitetului județean Gorj al P.C.R.). Realizarea unor efecte formative, atitudinale și comportamentale în structura personalității este condiționată de trăirea profundă a situațiilor social-economice în care oamenii sînt implicați. Ca atare, activitatea de propagandă este organizată în județul Gorj astfel încît să valorifice condițiile reale de viață ale oamenilor,

pentru a conferi substanță dezbaterilor teoretice din cadrul structurilor instituționalizate ale propagandei. Pentru a spori eficiența propagandei exprimată în atitudini și comportamente adecvate este necesar să se aibă în vedere modul specific de obiectivare a conținutului și nivelului conștiinței (N. Pitrop, Institutul agronomic Timișoara).

În ceea ce privește modalitățile de realizare a propagandei s-ar putea sintetiza următoarele idei:

a. În funcție de durată și forma de manifestare efectele formative ale activității de propagandă sînt de două feluri: efecte pe termen lung și efecte pe termen scurt. În proiectarea sistemului de propagandă trebuie să se aibă în vedere o astfel de tipologie găsindu-se modalități de testare și stimulare a ambelor tipuri.

b. O activitate eficientă de propagandă trebuie să aibă în vedere diferențele psihosociale dintre persoanele angajate precum și condițiile social-economice concrete în care se realizează.

c. Pentru realizarea efectelor deziderabile, diferite instituții de propagandă utilizează mijloace cum ar fi: promovarea noului în domeniul tehnic și economic, valorificarea experienței înaintate de producție, antrenarea activiștilor de partid în dezbateri politice etc.

V. În cadrul dezbaterilor s-a pus, de asemenea, accentul pe ideea necesității studierii sistemului unitar al propagandei, concertării mijloacelor și a diversificării acestora pe diferite categorii (muncitori, țărani, tineret, femei, militari etc.):

a. Propaganda trebuie să fie considerată ca sistem din două puncte de vedere: 1. al modalităților de organizare și al instituțiilor corespunzătoare; 2. al modului de diferențiere a propagandei pe diferite categorii de persoane (nivele de instruire, categorii socio-profesionale, sex, vîrstă etc.).

b. În adecvarea propagandei la problematica tineretului, trebuie pornit de la luarea în considerație a unei dimensiuni psihologice și sociologice, și anume cea prospectivă. De aceea, se argumentează pentru specificul muncii de propagandă în rîndul tineretului (N. Croitoru, secretar al C.C. al U.T.C.). Acest specific se concretizează în acțiuni organizate și dirijate de către organizațiile de tineret în funcție de particularitățile psihosociale și politice ale tinerilor, considerînd, totodată, propaganda în rîndul tineretului ca parte componentă a propagandei condusă de partid.

Un rol important în activitatea de propagandă desfășurată în rîndul tineretului îl au expunerile sub formă de dialog (pe bază de întrebări și răspunsuri). Pentru înlăturarea festivității, birocratizării muncii, formalismului, este necesar să se stimuleze participarea tinerilor prin organizarea de dialoguri în care tinerii să-și exprime în mod deschis interesele lor politice (C. Voineag, Școala centrală de pregătire a cadrelor U.T.C. din cadrul Academiei „Ștefan Gheorghiu”).

e. Eficiența propagandei în rîndul femeilor are o importanță deosebită în condițiile politicii P.C.R. de promovare a femeilor în toate sferele vieții sociale. În discuții s-au relevat, în acest sens, două aspecte: 1. concentrarea propagandei asupra obiectivelor emancipării și promovării femeilor; 2. diversificarea modalităților de realizare a propagandei și stimularea participării femeilor în organizarea, conducerea și desfășurarea acestora.

VI. Unele comunicări s-au ocupat de specificul propagandei în străinătate, printre cele mai importante idei putînd fi reținute următoarele:

a. Deși propaganda internă și externă reprezintă părți ale activității unitare de propagandă desfășurată de partidul nostru, fiecare dintre acestea își are specificul său. De aceea conținutul propagandei pentru străinătate nu trebuie să fie același cu al propagandei interne. Sarcina de bază a propagandei externe este cea de a duce peste hotare adevărul despre viața poporului român, despre țara noastră, despre orînduirea noastră socialistă (Nicolae Moraru, redactor șef al publicațiilor pentru străinătate). Pentru aceasta este necesar, în primul rînd, ca în limbajul folosit de propaganda pentru străinătate să se țină seama de gradul de informare, de caracteristicile psihosociale, culturale și lingvistice ale oamenilor din zonele geografice cărora li se adresează. Și aceasta deoarece eficiența oricărei activități de propagandă pentru străinătate poate fi evaluată numai în funcție de modul în care mesajul transmis a fost acceptat și asimilat de auditoriul cărui i s-a adresat (Virgil Cîndea, prof. univ., secretarul Asociației „România”). În cadrul propagandei externe și mai ales al contrapropagandei, în condițiile țării noastre, de o importanță deosebită este recunoașterea stereotipurilor de pre socialism în special a celor negative, existente în teoria și practica propagandei burgheze (prof. univ. I. Iordăchel).

b. O formă specifică a propagandei pentru străinătate o constituie propaganda prin radio. Pentru realizarea eficientă a acestui tip de propagandă trebuie respectate cel puțin două cerințe de bază: 1. cunoașterea opiniilor, atitudinilor, centrelor de interes și imaginii pe care o au ascultătorii din alte țări despre politica și ideologia țării noastre; 2. folosirea unei „limbi vorbite” ceea ce implică concizie, simplitate și exprimare directă, fără abuz de metafore (Andrei

Maghern, redactor principal la RTVR). Susținind acest punct de vedere, **Florin Hera** (comentator la RTVR) a tratat în comunicarea sa problema căilor și mijloacelor de obținere a unei credibilități sporite în propaganda prin radio adresată altor țări.

Așa cum rezultă din această prezentare sintetică a majorității ideilor expuse în cadrul comunicărilor și intervențiilor, precum și din aprecierile participanților exprimate în discuțiile de la sfârșitul dezbaterii, în concluzie se poate considera că sesiunea și-a atins scopul propus.

În cuvântul de închidere al lucrărilor, **Liviu Derban** (adjunct de șef de secție la C.C. al P.C.R.) a apreciat pozitiv inițiativa realizării unei astfel de dezbateri pe tema conceptului de eficiență a propagandei și a subliniat meritul ei de a fi pus în discuție probleme interesante și actuale precum și propuneri utile pentru activitatea noastră de propagandă.

Din comunicări și discuții s-au desprins o serie de propuneri:

— antrenarea într-o mai mare măsură a propagandiștilor în munca de cercetare, precum și a cercetătorilor în activitatea nemijlocită de propagandă;

— necesitatea cercetării propagandei interne și externe în strânsa lor corelație;

— elaborarea unui eșantion național, întocmirea unei bănci centralizatoare de date;

— studierea tendințelor actuale în propaganda unor partide din alte țări, a metodelor și tehnicilor de propagandă;

— înființarea unui „centru metodologic” al muncii de propagandă care să proiecteze și să dirijeze atât cercetările metodice, cât și aplicarea și generalizarea în practica educațională a rezultatelor acestora;

— elaborarea unui inventar de teme de cercetare în domeniul propagandei: personalitatea propagandistului; limbajul propagandei; propaganda și viața umană; locul pe care îl ocupă omul în cadrul propagandei; Kitch-ul în propagandă;

— realizarea unei strinse colaborări între diferite colective de cercetare, propunându-se în mod concret colaborarea cu Oficiul de studii și sondaje al RTVR, precum și cu specialiști psihologi și pedagogi;

— necesitatea continuării sistematice a unor dezbateri similare sau cu o tematică mai restrânsă, dezbateri care să se realizeze și în centre județene sub îndrumarea Secției de propagandă a C.C. al P.C.R.

Pe baza discuțiilor și propunerilor formulate în timpul dezbaterii, laboratorul „Sociologia propagandei” și catedra de sociologie din cadrul Academiei „Ștefan Gheorghiu” vor urmări realizarea următoarelor obiective:

— editarea în anul 1978 a unui *Catet de studii și dezbateri* cu comunicările, intervențiile și rezumatul discuțiilor;

— crearea unui fond al cercetărilor de teren efectuate în țară urmînd să fie supus studiului în vederea elaborării unei metodologii comune de investigație și (eventual) a unui centru metodologic de îndrumare a cercetărilor;

— organizarea, în colaborare, și a altor dezbateri care să abordeze sistematic teme mai limitate, pe baza a unui sau două referate în jurul cărora să se poarte discuții;

— editarea în anul 1978 a unui volum de studii pe tema eficienței propagandei, la Editura politică.

Text consemnat de cercetător **Constanța Niță**

Academia „Șt. Gheorghiu”

Masa rotundă Româno-lugoslavă: „socialismul și nealinirea”

În zilele de 7 și 8 mai 1977, au avut loc la București, lucrările mesei rotunde cu tema *Socialismul și nealinirea*, prima reuniune de acest gen ca tematică, desfășurată sub egida Institutului de științe politice și de studiere a problemei naționale (I.S.P.S.P.N.) din cadrul Academiei „Ștefan Gheorghiu” și a Facultății de științe politice din Belgrad.

La dezbateri au participat cadre didactice, cercetători din Academia „Ștefan Gheorghiu”, reprezentanți ai Academiei de Științe Sociale și Politice, reprezentanți ai M.A.E., precum și membri ai A.D.I.R.I.

Lucrările reuniunii au fost conduse, din partea română, de prof. dr. Mircea Nicolaescu, iar din partea iugoslavă, de către prof. dr. Momir Stojković, decanul Facultății de științe politice din Belgrad.

Prima comunicare a fost prezentată de prof. dr. Momir Stojković și intitulată *Caracterul de clasă al politicii de nealinere a Iugoslaviei*. Comunicarea a constituit o analiză amplă a factorilor interni și internaționali care au stat la baza orientării Iugoslaviei spre o politică externă de nealinere. Nealinirea ca orientare pe planul politicii externe a unui mare număr de state, în special a celor noi și activitatea lor în cadrul mișcării de nealinere reprezintă un fenomen nou, de profundă vocație progresistă. Nealinirea, a cărei geneză rezidă în revoluțiile anticoloniale și antiimperialiste, se prezintă, prin natura sa socială, ca o luptă pentru emanciparea popoarelor, pentru autodeterminarea lor națională și politică, pentru independență, pentru crearea unor asemenea condiții care să permită realizarea intereselor naționale fără a afecta interesele altor state, respectiv asigurarea păcii, independenței, dezvoltarea de sine stătătoare, egalitatea, democratizarea relațiilor internaționale, eliminarea tuturor inegalităților și exploatarea, nerecurgerea la forță și la amenințarea cu forță, neamestecul în treburile interne ale altor state, lupta împotriva imperialismului, neocolonialismului și hegemonismului. O asemenea evoluție a relațiilor internaționale corespunde năzuințelor istorice și caracterului luptei pentru independență a popoarelor iugoslave, opțiunilor războiului de eliberare națională, necesităților dezvoltării socialiste autonome a Iugoslaviei. Orientarea spre nealinere a însemnat pentru Iugoslavia o necesitate absolută, respectiv unica posibilitate de salvagardare a independenței naționale, de apărare a dezvoltării socialiste de sine stătătoare, într-o lume divizată în blocuri, organisme caracterizate prin tendințe de hegemonism.

Caracterul de clasă al politicii de nealinere în general, și al politicii iugoslave în special, rezultă din trăsăturile și obiectivele mișcării de nealinere, din legăturile acestei mișcări cu procesul afirmării socialismului ca proces mondial. Caracterul de clasă al politicii de nealinere, obiectivele acestei mișcări, prezintă elemente comune cu strategia contemporană a socialismului, cu interesele clasei muncitoare, cu internaționalismul socialist, deoarece lupta pentru independența popoarelor și statelor în lumea contemporană este o parte integrantă a internaționalismului conceput ca luptă pentru socialism. Libertatea națională și independența — a subliniat vorbitorul — reprezintă forța motrice dominantă, primordială, a progresului și socialismului, rezerva, în care — după cum spunea Lenin — este acumulată o energie enormă pe care o poate extrage socialismul. Lupta țărilor nealiniate, a țărilor în curs de dezvoltare pentru o nouă ordine economică internațională reprezintă o formă specială a luptei de clasă în relațiile internaționale.

Orientarea spre nealinere în politica externă a Iugoslaviei reprezintă o luptă împotriva politicii de pe poziții de forță, a sferelor de dominație sau de influență, pentru desființarea barierelor și obstacolelor din calea cooperării internaționale.

Caracterul de clasă al politicii iugoslave de nealinere rezultă și din orientarea acestei politici în direcția luptei pentru pace pe plan internațional, condiție a luptei pentru socialism. Neacceptarea importanței luptei pentru pace prejudiciază lupta pentru socialism. Numai printr-o activitate susținută în direcția consolidării păcii și a democratizării relațiilor internaționale se poate amplifica încrederea între popoare, condiție esențială a oricărei politici socialiste. Deoarece lupta clasei muncitoare pentru socialism este, de fapt, o luptă pentru eliberarea sa economică, ea se prezintă internațională prin conținut și națională prin forma sa de manifestare. Lupta pentru dobândirea sau salvagardarea independenței naționale este o condiție a luptei pentru socialism, o contribuție esențială pe planul internaționalismului.

Importanța contribuției iugoslave la lupta pentru pace, pentru dezvoltare independentă rezultă și din situația geopolitică a țării, în zona căreia se intersectează puternice interese divergente de natură exogenă. Pornind de la aprecierea tot mai larg acceptată, potrivit căreia pacea și colaborarea internațională reprezintă premise ale afirmării plenare a socialismului, orice activitate a Iugoslaviei și a altor țări nealinate care contribuie la destinderea încordării internaționale, respectiv la consolidarea păcii, reprezintă o contribuție reală pentru cauza socialismului.

Vasile Șandru, ambasador în MAE, a relevat în comunicarea sa — *România și țările nealinate* — orientarea trainică a politicii externe a României socialiste trasată de Programul

P.C.R., adoptat de Congresul al XI-lea al partidului, spre dezvoltarea colaborării și întărirea solidarității cu țările în curs de dezvoltare, cu statele care luptă împotriva imperialismului și neocolonialismului, a dominației străine, pentru libertate și o dezvoltare independentă.

Factorii principali care stau la baza acestei solidarități li constituie preocuparea comună a acestor țări de a-și asigura o deplină independență națională și preocuparea de a înfăptui o dezvoltare economică și socială rapidă, de a lichida subdezvoltarea și decalajele care le despart de țările dezvoltate din punct de vedere economic, de a asigura edificarea unei noi ordini economice și politice internaționale.

Solidaritatea poporului român cu popoarele țărilor în curs de dezvoltare și nealiniate, s-a manifestat și se manifestă printr-o multitudine de forme, începând cu sprijinul acordat consecvent de România mișcărilor de eliberare națională în lupta pentru cucerirea independenței și constituirea unor state suverane. În afara ajutorului material și moral, România a acordat un sprijin politic și diplomatic susținut mișcărilor de eliberare națională, contribuind activ la recunoașterea lor pe plan internațional ca singurii reprezentanți autentici ai popoarelor lor, ca purtători ai suveranității acestor popoare și subiecte de drept internațional.

România a stabilit, printre primele țări, relații diplomatice cu statele eliberate, întreinând în prezent astfel de relații cu 91 țări în curs de dezvoltare din care circa 80 sînt țări nealinate, iar Partidul Comunist Român a menținut și dezvoltă larg relațiile de prietenie, colaborare și solidaritate cu fostele mișcări de eliberare națională, devenite partide de guvernământ. Pe aceste baze s-au dezvoltat intens relațiile bilaterale de prietenie și colaborare pe multiple planuri dintre România și țările în curs de dezvoltare și nealinate. Rolul hotărîtor în intensificarea acestor relații l-au avut vizitele efectuate în ultimii ani de tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România, secretarul general al P.C.R. în 35 țări în curs de dezvoltare și nealinate și vizitele șefilor de state din 25 de astfel de țări în România. Cu aceste prilejuri au fost adoptate documente politice bilaterale deosebit de importante — tratate de prietenie și colaborare, declarații solemne, declarații și comunicate comune — au fost semnate numeroase acorduri și înțelegeri de colaborare în toate domeniile.

Relațiile economice au cunoscut o creștere rapidă. Ponderea țărilor în curs de dezvoltare în comerțul exterior al României a crescut de la circa 4% în 1960, la 21,3% în 1976. Sînt în curs de realizare circa 100 de acțiuni de cooperare economică. În România se află la studii și specializare peste 10 000 de tineri din țări în curs de dezvoltare, majoritatea bursieri ai statului român, iar mii de specialiști români acordă asistență în diverse domenii țărilor în curs de dezvoltare.

Colaborarea României cu țările în curs de dezvoltare și nealinate s-a dezvoltat, de asemenea, continuu pe plan internațional, multilateral în cadrul negocierilor pentru soluționarea problemelor majore ale lumii contemporane, îndeosebi în cadrul O.N.U. și al organismelor sale. România a fost inițiatoră sau coautoare cu aceste țări la o serie de rezoluții importante adoptate prin consens la ONU, privind noua ordine economică internațională, dezarmarea generală și totală ș.a.

Dezvoltarea colaborării pe plan bilateral și multilateral a condus în mod firesc la apropierea tot mai mare a României socialiste de țările în curs de dezvoltare și de mișcarea de nealinie; ca o reflectare a aprecierii contribuției României, a președintelui Nicolae Ceaușescu la soluționarea problemelor internaționale majore de interes comun, țările nealinate au invitat țara noastră la conferința ministerială de la Lima (august 1975); în februarie 1976, România a fost primită în „grupul celor 77” țări în curs de dezvoltare, iar în august 1976 Conferința la nivel înalt de la Colombo a țărilor nealinate i-a conferit statutul permanent de invitat la acțiunile mișcării de nealinie. Toate acestea constituie acte de profundă semnificație politică pentru viața internațională contemporană.

România își alătură astfel și în mod direct eforturile sale la cele ale țărilor în curs de dezvoltare, ale mișcării de nealinie care vizează, așa cum se precizează în Declarația politică a Conferinței de la Colombo, lichidarea relațiilor inechitabile de dominație și asuprire impuse de imperialism, instaurarea unei noi ordini, economice, sociale și politice internaționale.

Prof. dr. **Branko Pribiečević** a supus atenției participanților comunicarea sa intitulată *Socialismul și nealinieră — raportul reciproc*, constînd dintr-o schiță teoretico-metodologică precum și o prezentare a fundamentării noțiunii de proces mondial al socialismului.

În concepția sa, cercetarea științifică trebuie să abordeze natura raportului dintre socialism și nealinie, existența raportului în sine fiind incontestabilă. Legătura dintre socialism și nealinie nu are un sens univoc, cele două categorii manifestîndu-se sub formă de *idet*, *mișcări politice și practici social-politice*, între cele trei forme stabilîndu-se moduri diferite de raporturi. O importanță deosebită o are studierea raportului dintre practicile social-politice ale socialismului și nealinierii. Tocmai prin existența unor raporturi complexe se explică rolul activ pe care-l joacă în mișcarea de nealinie, unele țări socialiste, țări în curs de dezvoltare de orientare socialistă. Cercetarea raportului dintre socialism și nealinie relevă faptul că politica de nealinie

a influențat sau a consolidat atât orientarea nealinată pe plan internațional a unor țări în curs de dezvoltare, cât și evoluția transformărilor progresiste pe plan intern. Țările care promovează o politică de nealinare au contribuit la reducerea posibilităților imperialismului de a exercita presiuni asupra lor, ceea ce a mărit probabilitatea ca aceste state să-și apere independența națională. Politica de nealinare contribuind la depolarizarea relațiilor internaționale, la democratizarea acestor relații, repune în actualitate importanța diversității căilor de înfăptuire a progresului social.

Politica de nealinare reprezintă o parte integrantă și un factor al progresului global, al transformărilor progresiste care conferă epocii contemporane un caracter de trecere. Nealinarea, orientare politică ce militază pentru instaurarea unor raporturi de egalitate în drepturi între statele lumii, împotriva politicii imperialiste, hegemoniste, a subordonării, nu poate fi studiată izolat de alte curente progresiste și revoluționare ale lumii contemporane. Dezvoltarea socialismului în ultimele decenii, legătura sa cu unele fenomene care constituie sursa și motivația politicii de nealinare, faptul că socialismul a contribuit la actualizarea și rezolvarea unor probleme internaționale majore (decolonizarea, de exemplu), reprezintă argumente în favoarea ipotezei autorului comunicării privind corelația, interdependența și condiționarea reciprocă dintre socialism și politica de nealinare. Deși unele țări nealinate au un grad scăzut de dezvoltare socio-economică, pe plan intern sînt vizibile unele elemente specifice socialismului. Interdependența socialismului și a politicii de nealinare se reliefează pregnant în contextul noului tip de relații pe care-l presupune societatea globală contemporană, caracterizată printr-un înalt grad de interdependență între toate popoarele. În lumea zilelor noastre nu sînt posibile decît două orientări globale: capitalistă și socialistă. Din acest punct de vedere, socialismul absoarbe, cu forța legii de gravitație, unele efecte ale politicii de nealinare. Socialismul și fenomenul nealinării, deși de naturi diferite, sînt procese convergente, mai ales prin efectele lor.

În partea a doua a comunicării, autorul abordează principalele metodologii de definire a socialismului ca sistem de state, sau ca totalitate a ideilor, a forțelor politice, a realităților social-politice care acceptă denumirea — sau se autoproclamă — socialism sau socialiste. Apreciind că noțiunea de sistem socialist, limitată la un număr de state, nu reflectă totalitatea proceselor de transformare a lumii contemporane pe calea trecerii de la capitalism spre socialism, autorul comunicării a pledat pentru noțiunea de proces mondial al socialismului. În ultima perioadă, ca urmare a dialogului intens ce se desfășoară pe plan internațional, uneori poate și cu accente polemice nedismulate, pare să se contureze, apreciază autorul comunicării, o nouă noțiune definită prin mai multe expresii sinonime: procesul mondial al socialismului, socialismul proces mondial, procesul socialist internațional, procesul revoluționar mondial.

Lumea actuală, a cărei caracteristică primordială este contradicția dintre capitalism și socialism, parcurge o etapă de transformare socialistă, care nu poate fi concepută ca o lărgire mecanică a unei orînduiri pe seama alteia. Contradicția fundamentală nu este reducibilă la conflictul dintre state cu sisteme social-economice opuse. Măsurile progresiste care se preconizează în diverse țări trebuie privite ca o parte a socialismului ca proces mondial. Deși între părțile componente ale acestui proces există o corelație — conchide autorul comunicării — autonomia lor deplină constituie premisa fundamentală a evoluției accelerate a procesului spre socialism.

În comunicarea intitulată *Independența națională — factor fundamental pentru instituirea unui nou tip de relații internaționale* prof. dr. **Mircea Nicolaescu** (Academia „Ștefan Gheorghiu”) a expus temeiurile istorice ale creșterii și afirmării rolului națiunii în lumea contemporană, ale dreptului de libertate, la existența de sine stătătoare, la lichidarea exploatarei și asupririi ca unul din drepturile fundamentale ale omului, popoarelor și națiunilor, subliniind caracterul obiectiv al cuceririi independenței și suveranității naționale pentru dezvoltarea socială. Autorul a subliniat apoi faptul că pentru poporul român ideea de independență e tot atât de veche ca și istoria sa, fiind în permanență prezentă în conștiința și viața înaintașilor noștri și a menționat că în întreaga existență istorică, nici Moldova și nici Țara Românească nu și-au pierdut vreodată ființa statală.

Un loc deosebit are lupta pentru independența națională și suveranitate pentru țările mici și mijlocii, pentru lichidarea înecităților pe care statutul lor îl vădește, pentru popoarele din fostele colonii, semicolonii și țări dependente, popoare ce reprezintă mai bine de jumătate din populația lumii. Este, de aceea, lesne de înțeles faptul că, încă de la începuturile sale, mișcarea statelor nealinate a pus un accent deosebit pe necesitatea consolidării independenței naționale, dobîndită de scurtă vreme de un mare număr de state din Africa și Asia, pe cerințele așezării întregului sistem de relații internaționale pe temelia respectului independenței și suveranității naționale. Prin pozițiile susținute, propunerile avansate și acțiunile întreprinse într-o serie de probleme internaționale vitale, mișcarea țărilor nealinate s-a afirmat

ca una din marile forțe progresiste, democratice ale lumii de astăzi, una din componentele importante ale frontului mondial antiimperialist. Politica de independență bazată pe coexistență pașnică a fost considerată încă de la întemeierea mișcării, ca primul criteriu al nealinierii, iar sprijinirea multilaterală a luptei de eliberare națională a popoarelor a fost unul din principalele obiective ale activității internaționale a țărilor nealinierte.

Totodată, autorul a remarcat că tot mai numeroase state membre ale unor alianțe militare încheiate în perioada „războiului rece”, îndeosebi țări mici și mijlocii, promovează ferm politica coexistenței pașnice active, contribuie la transpunerea principiilor sale în viață dezvoltând raporturi de cooperare bilaterală din ce în ce mai largi, cu tot mai multe state și se manifestă tot mai activ în cadrul O.N.U. și în alte organizații internaționale.

Cu cât crește numărul statelor ce se pronunță în mod efectiv pentru politica de coexistență pașnică, aplicând în relațiile externe principiile promovate de mișcarea de nealinierie, cu atât va crește și forța mișcării în lume, precum și capacitatea sa de a influența în mod pozitiv evenimentele internaționale. Politica de coexistență pașnică, activă, singura alternativă pentru lumea de astăzi, este aceeași pentru toate țările în curs de dezvoltare, pentru toate țările mici și mijlocii, indiferent dacă fac parte sau nu din alianțe militare.

Prof. dr. Sava Zivanov a abordat, în comunicarea sa intitulată *Relațiile dintre țările socialiste și cele nealinierte*, două grupe de probleme și anume: raporturile dintre țările socialiste din afara mișcării țărilor nealinierte, precum și raporturile țărilor socialiste participante la mișcarea de nealinierie cu statele membre ale acestor mișcări. Relațiile reciproce dintre țările socialiste și țările nealinierte se circumscriu — în concepția sa — complexului amplu de probleme pe care le presupun socialismul și nealinieria.

Mișcarea de nealinierie a apărut ca forță bine conturată în perioada războiului rece, forță care s-a opus divizării lumii în blocuri, alinierii statelor la blocuri, hegemonismului de bloc. Geneză mișcării de nealinierie are loc într-o perioadă mai îndepărtată decât actul formal al instituirii mișcării ca atare. Recurgând la o retrospectivă istorică a raporturilor complexe existente între țările socialiste și mișcarea de nealinierie, autorul a prezentat evoluția acestor raporturi, în special prin prisma unor poziții cu caracter general politico-ideologic exprimate în decursul perioadei postbelice în documente ale unor partide comuniste și muncitorești și ale unor conducători sau autori din unele țări socialiste. Autorul a apreciat că aceste raporturi au cunoscut perioade de oscilații, mai ales pe linie de stat, oscilații care, după părerea sa, își aveau geneza în unele practici existente în mișcarea comunistă și muncitorească internațională, ca și în unele atitudini față de anumite state nealinierte. Documentul final al Conferinței partidelor comuniste și muncitorești din Europa (Berlin 29—30 iunie 1976), care prevede expres că mișcarea țărilor nealinierte, la care participă majoritatea țărilor în curs de dezvoltare, constituie unul din factorii cei mai importanți ai politicii mondiale, a contribuit la procesul de îmbunătățire a relațiilor dintre unele țări socialiste și această mișcare. Autorul a relevat, în acest context, poziția proprie a R. S. România față de mișcarea de nealinierie. Autorul consideră că între țările socialiste și cele nealinierte există interese fundamentale potențial comune care pot accelera probabilitatea creșterii colaborării reciproc avantajoase: țările socialiste și țările în curs de dezvoltare au ocupat o poziție înăpoiată, exploatată, în fostul sistem global capitalist; socialismul, orientările socialiste și lupta împotriva imperialismului facilitează lichidarea mai rapidă a fenomenului subdezvoltării socio-economice; politica de forță și dictat, cursa înarmărilor, afectează negativ obiectivele pe termen scurt și cele pe termen lung ale celor două grupuri de state privind dezvoltarea lor social-economică; principiile, pentru care se pronunță și mișcarea de nealinierie, favorizează dezvoltarea accelerată atât a țărilor nealinierte, cât și a celor socialiste. Analizând pozițiile statelor socialiste membre ale mișcării de nealinierie, autorul emite aprecierea personală că apartenența R. S. România la Tratatul de la Varșovia nu reprezintă un obstacol în calea edificării celei mai strânse colaborări a României socialiste cu țările nealinierte în numeroase acțiuni internaționale. După cum sublinia președintele Iosif Broz Tito la Conferința de la Berlin a partidelor comuniste și muncitorești din Europa, lupta țărilor nealinierte „... este expresia procesului progresist și revoluționar de ansamblu, caracteristic pentru epoca noastră. Este procesul luptei împotriva asupririi sociale și naționale și a tuturor formelor de exploatare și subjugare...”.

În concepția autorului, Documentul final al Conferinței de la Berlin a partidelor comuniste și muncitorești din Europa marchează un moment capabil să intensifice colaborarea continuă a țărilor socialiste cu țările nealinierte, ceea ce, indiscutabil, va contribui la adâncirea procesului revoluționar mondial.

În comunicarea sa privind *Nealinieria și dezvoltarea principiilor și normelor dreptului internațional*, dr. Victor Ducelescu a subliniat faptul că în condițiile manifestării puternice a mișcării statelor nealinierte pe planul relațiilor internaționale, au fost elaborate documente care au exercitat o influență puternică asupra procesului însănătoșirii relațiilor economice și

politice mondiale, a dezvoltării pe baze progresiste a normelor și principiilor care trebuie să călăuzească relațiile dintre națiuni.

Principiul suveranității — piatra unghiulară a sistemului normelor și instituțiilor pe care va trebui să fie edificată o nouă ordine economică și politică internațională — capătă în viziunea statelor nealiniat un caracter imperativ și cît se poate de concret. Aceasta deoarece țările nealiniat concep în mod strîns realizarea acestui principiu de lichidarea vechii politici de dominație și dictat, a colonialismului și neocolonialismului, de respectarea strictă a neamestecului în treburile interne, de îndeplinirea plenară a drepturilor suverane ale tuturor țărilor, nu numai în domeniul politic, dar și în cel economic.

În concepția statelor nealiniat, egalitatea suverană capătă sensuri noi, mult mai bogate și mai profunde: ea tinde, pe plan economic, să se identifice cu recunoașterea dreptului tuturor țărilor de a-și edifica o economie națională independentă, de a-și putea aduce nestînjinit contribuția în circuitul economic internațional, de a nu fi victimele unui sistem de schimburi dezavantajos, asigurînd ridicarea continuă a nivelului de viață din propriile țări.

Contribuția țărilor nealiniat la dezvoltarea principiilor dreptului internațional vizează însă și multe alte aspecte. Condamnînd, de pildă, intervenția în treburile interne ale statelor, sub toate formele sale, țările nealiniat pun un accent deosebit în toate documentele lor atît pe prohibirea formelor de intervenție politică, cît și pe a celor de intervenție economică. Ele aduc importante contribuții la precizarea conținutului principiului cooperării internaționale, identificînd forme și metode noi de cooperare ca și o serie de domenii în care se impune în mod prioritar extinderea cooperării între țările nealiniat și alte țări în curs de dezvoltare.

Avînd o imagine corectă despre ceea ce trebuie să însemne drepturile omului, în condițiile edificării unei viitoare ordini economice și politice internaționale, ele înțeleg, din propria lor experiență, că asigurarea efectivă a acestor drepturi este legată nu de himerele pretinsele „libertăți” pe care le trimbițează lumea capitalului, ci de programe și măsuri concrete în sprijinul asigurării bunăstării și demnității omului.

Pronunțîndu-se pentru eliminarea deplină și definitivă din viața internațională a forței și a amenințării cu forța, țările nealiniat militează pentru adoptarea unor măsuri hotărîte în favoarea dezarmării, sprijină acțiunile de destindere, inițiative în vederea denuclearizării, creării unor zone de pace, ca și toate luările de poziție în favoarea retragerii trupelor străine, desființării bazelor militare aflate pe teritoriile altor țări.

Aportul pe care aceste țări îl aduc la edificarea viitorului drept internațional al noii ordini economice și politice mondiale privește însă și alte domenii. Astfel, ele dezvoltă, însăși teoria surselor dreptului internațional, contribuind la formarea unor noi norme și principii de drept, pe calea cutumiară, prin consensul unui număr foarte larg de țări; îmbogățesc materia tratatelor internaționale prin generalizarea unor clauze nediscriminatorii și promovarea unor forme noi de documente internaționale; se pronunță pentru restructurarea mecanismelor de funcționare al organizațiilor internaționale și pentru democratizarea acestora; resping cu hotărîre vechile tratate și concesiuni convenite în perioada dominației coloniale, contestînd acestora caracterul de „drepturi cîștigate”, opozabile suveranității noilor state independente; folosesc în mod revoluționar instituția recunoașterii internaționale pentru a sprijini mișcările de eliberare națională a popoarelor; se pronunță pentru un nou drept al mării, care să consacre suveranitatea deplină asupra resurselor adiacente litoralului statelor în curs de dezvoltare și interzicerea amestecului marilor puteri industriale în exploatarea acestei bogății ș.a.

Devine tot mai evident că statele nealiniat, a căror influență în viața internațională este în continuă creștere, vor fi chemate să-și aducă, în viitor, noi și importante contribuții la transformarea progresivă a dreptului internațional, la edificarea lui pe baze democratice și progresiste.

Prof. dr. **Tihomir Djokanović**, autorul comunicării *Caracterul perimat al actualei ordini internaționale și lupta țărilor nealiniat și a celor în curs de dezvoltare pentru edificarea unei noi ordini*, a considerat că actuala criză ce se manifestă în economiile naționale ale țărilor capitaliste dezvoltate, fenomen care produce efecte deosebit de negative în țările în curs de dezvoltare, probează fără echivoc caracterul anacronic, perimat, al ordinii economice internaționale actuale.

Actuala ordine intereconomică internațională, creată în perioada imediat postbelică, statua dominația, exploatarea și inegalitatea, atribute componente care s-au repercutat nu numai asupra fluxurilor economice și comerciale, a transferului de tehnologie și asupra sistemului valutar-financiar internațional. Exercitate univoc și unilateral de statele capitaliste dezvoltate asupra țărilor în curs de dezvoltare, aceste fenomene au accentuat decalajele socio-economice inițiale, producînd efecte negative în situația internă și externă a țărilor în curs de dezvoltare. Domania și exploatarea au reprezentat cheia de boltă a vechii ordini economice internaționale, al cărei mod de organizare și mecanism de funcționare au avut drept consecință primordială perpetuarea obținerii unor avantaje numai de către țările capitaliste dezvoltate.

Cu alte cuvinte, actuala ordine economică internațională nu poate oferi cadrul propice pentru a facilita soluționarea marilor probleme care trenează în relațiile dintre țările în curs de dezvoltare și țările capitaliste dezvoltate. Acțiunile, inițiativele și unele măsuri parțiale întreprinse în vederea ameliorării poziției țărilor în curs de dezvoltare în relațiile economice internaționale s-au soldat cu rezultate insuficiente, deoarece nu eradicau sursele subdezvoltării și deteriorării continue a ponderii acestor țări în economia mondială, surse inerente vechii ordini economice internaționale. În același timp, această ordine economică internațională a fost creată pentru a corespunde unui anumit sistem al relațiilor internaționale, unor condiții economice și politice. Vechea ordine nu mai poate funcționa în momentul cînd condițiile economice și politice au suferit schimbări radicale. Simpla reformare a actualei ordini economice internaționale nu se poate încheia decît cu eșecuri. Accentuarea asimetrilor economice, politice și sociale pe plan mondial a produs o disproporție gravă între capacitățile de producție și consum: o parte a lumii produce cu mult peste posibilitățile sale de consum, în timp ce imensa majoritate a țărilor în curs de dezvoltare nu pot satisface consumul intern. Consumul apare deci ca factor limitativ pe de o parte al reproducerii, iar, pe de altă parte, al producției. Aceste contradicții au generat recesiunea economiei mondiale, provocînd combinarea a două fenomene, respectiv a șomajului cu inflația. Economile naționale ale țărilor dezvoltate erau deja cuprinse de criză atunci cînd a intervenit majorarea prețului petrolului, act care a demonstrat fără echivoc faptul că economia mondială capitalistă a acaparat bogățiile țărilor producătoare de materii prime, reușind prin aceasta să-și programeze o spectaculoasă expansiune economică, finanțată de prețurile foarte reduse la materiile prime.

Noile prețuri la un singur produs au relevat posibilitatea efectuării unor schimbări în chiar structura relațiilor economice dintre țările în curs de dezvoltare și țările capitaliste dezvoltate, schimbări capabile să accelereze procesul de lichidare a subdezvoltării.

Țările nealinierte, țările în curs de dezvoltare, au relevat, cu diverse prilejuri, că independența politică trebuie dublată de independența economică, pacea internațională putînd fi salvată prin instituirea unor condiții mai echitabile pentru dezvoltarea economică mondială, care să se întemeieze pe o reală egalitate în drepturi ale tuturor statelor.

Documentele adoptate de cele două sesiuni speciale ale Adunării generale a O.N.U., consacrate noului ordin economic internațional, conțin expres aprecieri privind pozițiile țărilor nealinierte, ale țărilor în curs de dezvoltare privind esența, principiile și finalitățile noului ordin care se edifică pe plan mondial.

Importanța edificării noului ordin economic internațional — în concepția autorului comunicării — constă nu numai în crearea unor relații economice internaționale întemeiate pe principiul egalității în drepturi a tuturor statelor, în abolirea exploatarei și a subordonării economice a țărilor în curs de dezvoltare, ci și în posibilitatea restrîngerii ariei de manifestare a puterii sistemului mondial capitalist, prin deschiderea unor noi căi de consolidare a socialismului ca proces mondial.

Prof. dr. **Marin Voiculescu** (Academia „Ștefan Gheorghiu”) a relevat că, în pofida importanței practice și teoretice pe care o reprezintă nealinierea ca mișcare și ca doctrină, conceptul ca atare nu a fost nici pe departe clarificat, delimitat. Nealinierea ar fi comparabilă cu un trunchi din care se desprind treptat anumite ramuri, cum ar fi: lupta pentru pace, progres, civilizație și subdezvoltare; nealinierea și subdezvoltarea; nealinierea și noua ordine internațională; nealinierea și dreptul internațional; nealinierea și morala internațională; nealinierea și securitatea; nealinierea și dezarmarea; nealinierea și democratizarea relațiilor internaționale.

Printre elementele originale ale doctrinei românești privind noua ordine internațională, sînt demne de menționat: **a.** înțelegerea dialectică a momentelor, aspectelor economice, politice, sociale, culturale, evidențierea caracterului lor complementar, interdependența lor; **b.** asigurarea că toate statele vor beneficia de noua ordine economică dar că cele mai slab dezvoltate, este firesc, să beneficieze mai mult **c.** necesitatea unui efort sporit (inclusiv din partea statelor în curs de dezvoltare) în cooperarea viitoare **d.** faptul că noua ordine internațională astfel concepută, va duce nu numai la soluționarea actualului decalaj existent între state dar și la imposibilitatea perpetuării unui sistem care să genereze noi decalaje.

În intervenția sa, **Mareel Dinu**, director în MAE, făcînd o retrospectivă a evoluției participării diferitelor state la mișcarea de nealiniere și a conținutului criteriilor adoptate în 1961 la reuniunea de la Cairo, a relevat că, în esență, mișcarea s-a dezvoltat impetuos, subliniind importanța evaluării vocației și acțiunilor fiecărei țări în promovarea principiilor pentru care luptă mișcarea de nealiniere, actul de voință suverană a fiecărui stat de a desfășura o astfel de politică externă.

Încurajarea în continuare a acestei practici se conjugă cu conceptul democratizării relațiilor internaționale, corespunde necesității ca fiecare țară, indiferent de sistem social-politic, de apartenență sau neapartenență la alianțe militare, de situate geografică, să contribuie activ la dezbaterile problematice pe care o abordează mișcarea de nealinie.

Rolul important pe care-l joacă mișcarea de nealinie în instaurarea noului ordin economic internațional, impune necesitatea primordială de întărire a solidarității și unității tuturor țărilor în curs de dezvoltare.

Conf. dr. Tănase Negulescu (Academia „Ștefan Gheorghiu”) s-a referit, în intervenția sa, la terminologia folosită în literatura politică românească — „state cu o poziție de neutralitate activă”, „state neangajate” și „state nealinierte” — terminologie întâlnită în diferite perioade pentru a distinge unul și același fenomen — nealinie. Referindu-se la raportul socialism-nealinie, politologia românească a avut în vedere întotdeauna un dublu prilej istoric — crearea sistemului socialist și destrămarea imperiilor coloniale, între ele existând raporturi de influență și intercondiționare, nu de subordonare.

În intervenția sa consacrată relațiilor bilaterale româno-iugoslave, Valentin Urum, cercetător științific principal la I.S.P.S.P.N., a precizat că, în abordarea acestui subiect, se impune o constatare esențială și anume existența a două tradiții ale cooperării bilaterale româno-iugoslave: *prima*, cu adinci și îndepărtate rădăcini, anterioară anilor de prefaceri revoluționare, cea de-a *doua*, în anii socialismului, cu un conținut mai complex, cu modalități de exprimare dintre cele mai variate, determinate de virtuțile edificării unei societăți noi în ambele țări, de virtuțile angajării lor pe drumul structurării relațiilor mondiale pe unicul criteriu rațional, acela al democrației internaționale. Ambele tradiții reprezintă temelii trainice ale unei bune vecinătăți — ca o stare de fapt care întărește un principiu.

În intervenția sa, Nicolae Moraru, cercetător științific la I.S.P.S.P.N., a făcut cunoscute rezultatele cercetărilor sale asupra pozițiilor țărilor nealinierte față de noua ordine economică internațională, cercetări care, bazate pe analiza de conținut și cantitativă, au relevat gruparea acestor țări în funcție de gradul de interes manifestat față de această problemă majoră a relațiilor internaționale.

Ion Micleleoin, consilier în MAE, a subliniat, în intervenția sa, importanța politică și rolul mișcării de nealinie, caracterul său antiimperialist și anticolonialist, necesitatea întăririi unității tuturor forțelor care luptă pentru instaurarea unor relații bazate pe egalitate și respect reciproc, a unei noi ordini economice și politice internaționale. Participarea unor state socialiste, între care și România, la activitățile și reuniunile mișcării de nealinie servește întăririi acestei unități, îndeplinirii dezideratelor de pace, colaborare și echitate ale tuturor popoarelor.

Nicolae Călina, cercetător științific principal la I.S.P.S.P.N., a prezentat rezultatele unei analize de conținut a pozițiilor statelor nealinierte față de securitatea și cooperarea europeană, așa cum au fost exprimate de reprezentanții acestor țări în dezbaterile generale ale celei de-a XXXI-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. Preocuparea față de edificarea unui sistem real de securitate în Europa, caracterul activ al politicii externe românești și-au găsit materializarea în documentele comune date publicității în 1976, cu prilejul schimbărilor de vederi ale președintelui Nicolae Ceaușescu cu șefi de stat din șapte țări nealinierte.

În încheierea lucrărilor prof. dr. Mireea Nicolaescu și prof. dr. Momir Stojčević au subliniat utilitatea acestui schimb de vederi efectuat dintre cercetători și specialiști români și iugoslavi, reuniunea marcând un pas esențial în domeniul colaborării lor în cercetarea unor teme și probleme de interes comun.

Dialogul științific fructuos, pe care l-a prilejuit masa rotundă româno-iugoslavă, purtat în spiritul relațiilor tradiționale de prietenie frățească și colaborare multilaterală între România și Iugoslavia, a relevat faptul că mișcarea de nealinie s-a afirmat ca una din marile forțe progresiste, democratice ale lumii contemporane, ca una din componentele importante ale frontului mondial antiimperialist, în lupta pentru apărarea independenței și suveranității naționale, pentru progres economic și social, pentru edificarea unei noi ordini economice internaționale.

Text consemnat de Nicolae Călina
cercetător științific principal
Academia „Șt. Gheorghiu”